

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21 червня 2023 року*

ОДЕСА

УДК: 371.013+378(01)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Соловейчук Олена Максимівна – секретар Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери

Рецензенти:

Дарманська І. М. - доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Княжева А. І. - доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасні методи та форми організації освітнього процесу у закладах вищої освіти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції. Одеса : Університет Ушинського, 2023. 96 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої різним аспектам організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, підготовці фахівців соціономічної сфери.

Науковці та студенти висвітлюють питання щодо сучасних методів та форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

11. Олександренко К. В. Особливості функціонування текстів офіційно-ділового мовлення та їх переклад іноземною мовою. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Хмельницький : Хмельницький нац. ун-т., 2015. Вип. 8. С. 101–103.

12. Чередниченко О. І. Про мову і переклад: мова в соціокультурному просторі, переклад як міжкультурна комунікація. Київ : Либідь, 2007. 247 с.

УЛЬЯНОВА Тетяна Юрївна

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Мета повідомлення висвітлити застосування певних форм і методів підготовки майбутніх психологів – здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія ОПП Практична психологія соціально-гуманітарного факультету Університету Ушинського в межах дисципліни «Сімейне консультування».

Сімейне консультування ставить своєю метою вивчення запиту або проблеми члена (членів) сім'ї для зміни рольової взаємодії в сім'ї та забезпечення можливостей особистісного зростання. Тому питанням психології сім'ї приділяється значна увага. Вивчаються закономірності виникнення, становлення й руйнування родини як специфічної малої соціальної групи, умови та механізми її функціонування. Психологічному аналізу підлягають різні аспекти сімейного життя: витоки утворення сім'ї; формування готовності до шлюбу й подружніх стосунків; загальні тенденції розвитку сім'ї, особливості шлюбно-сімейних міжособистісних взаємин та інші соціально-психологічні проблеми.

Метою навчальної дисципліни є ознайомлення магістрантів з широким колом теоретико-методологічних питань сімейного консультування, сформувані систему наукових знань про психологічні особливості сучасної сім'ї, об'єктивні і суб'єктивні умови її розвитку, закони функціонування, роль сім'ї в соціалізації індивіду формування системи знань в галузі теорії і практики напрямків сімейного консультування, оволодіння категоріальним апаратом психології консультування на базі ґрунтового знайомства з основною психологічною літературою, формування вмінь та навиків проведення консультативного процесу, шляхи надання психологічної допомоги сім'ям, опанування корекційних методів і прийомів роботи із сім'єю.

У процесі викладання навчальної дисципліни «Сімейне консультування» для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти передбачено застосування активних і інтерактивних освітніх методів, серед яких: проблемна лекція, лекція-діалог, лекція-презентація, робота в малих групах, тренінг, робота з довідковими, психодіагностичними, інформаційно-методичними джерелами, аналіз ситуаційних вправ, аналіз критичних випадків, рольова гра, кейс метод, використання віртуальної інтерактивної дошки тощо.

В освітньому процесі підготовки майбутніх психологів активно використовується тренінг. Тренінг і традиційні форми навчання мають суттєві відмінності. Традиційне навчання більш орієнтоване на правильну відповідь, і за своєю суттю є формою передачі інформації та засвоєння знань. Натомість тренінг, перш за все, орієнтований на запитання та пошук. На відміну від традиційних тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо [1, 3].

Звичайно, традиційна форма передачі знань не є сама по собі чимось негативним, проте у світі швидких змін і безперервного старіння знань традиційна форма навчання має звужені рамки застосування. Завданням навчальних тренінгів є навчання майбутніх психологів поведінковим навичкам, формування вмінь ефективною поведінки в різних ситуаціях професійного консультування. У тренінгу широко використовуються методи, спрямовані на стимуляцію взаємодії учасників. Усі вони об'єднуються під назвою «інтерактивні техніки» і забезпечують взаємодію та власну активність учасників під час динамічного навчального процесу. інтер (лат. *inter*) - префікс, що означає перебування поміж чимось, кимось; актив (лат. *actus*) - приводжу в рух; інтерактивний - рух, що відбувається між об'єктами: зовнішніми - між окремими людьми, внутрішніми - рух, активність, яка відбувається в самій людині і яка призводить до змін її поглядів, думок, поведінки тощо [1, 2, 4].

Робота в малих групах (також двійки, трійки) передбачає активність учасників, їхню жваву взаємодію одного з одним, вироблення ними власних ідей та виявлення творчості в інших формах. Метод малих груп зручний у застосуванні, коли необхідно познайомитися один з одним, переглянути матеріал, представлений на лекції, розв'язати завдання, що поставлені на занятті, спланувати, як представити інформацію іншим групам у формі рольової гри; відпочити, навчитися взаємодіяти, адаптуватися серед незнайомих людей [4].

Щодо аналізу ситуаційних вправ, так це реальна ситуація, що представлена групі для обговорення. Вона може бути запозичена з досвіду ведучого, колег, з літературних описів, свідчень очевидців. Ведучий групи також може сам описати реальну історію, яка мала місце в житті. За допомогою цього методу можна проводити аналіз реальних ситуацій, визначати в них ключові проблемні питання, формулювати ідеї щодо можливого розв'язання таких ситуацій. Але слід пам'ятати, що застосування методу ситуаційних вправ потребуватиме від ведучого значних витрат часу на підготовку, тим більших, чим складніше аналізована ситуація. Стосовно аналізу критичних випадків, це метод дозволяє докладно розглядати якусь одну подію з метою усвідомлення досвіду, формулювання висновків та планування дій, які можуть дати позитивні зміни в майбутньому. Для такого аналізу учасники повинні мати певні базові знання за темою обговорення, аби легко наводити приклади і формулювати ідеї під час виконання вправи. Теми для обговорення можуть бути запропоновані ведучим або самою групою в процесі мозкового штурму [7].

Здобувачам освіти дуже подобається рольова гра. Це ефективна навчальна методика, яка допомагає набути досвіду використання певних навичок в ігровій ситуації; проаналізувати альтернативні способи дій, ідеї, запропоновані для виконання завдання гри, зміни ситуації на краще; відпрацювати на практиці певні види поведінки в безпечному середовищі перед тим, як розпочати їх застосування в реальному житті; набути впевненості у своїх силах під час практичних дій або репетиції певної події; закріпити засвоєний матеріал шляхом забезпечення зворотного зв'язку; додати до навчального процесу елемент розваги. Щоб забезпечити позитивний вплив, рольова гра має бути добре продумана й організована [4].

Яскравий приклад інтерактивних технологій – кейс-метод (від англ. case study – вивчення ситуації), відомий у вітчизняній освіті як метод ситуативного навчання на конкретних прикладах. Цей метод допомагає глибше зрозуміти тему, розвинути уявлення; отримати ґрунт для перевірки теорії, дослідження ідей, виявлення закономірностей, взаємозв'язків, формулювання гіпотез; пробудити інтерес, підіграти цікавість, заохотити мислення та дискусію; отримати додаткову інформацію, поглибити знання; переконатися у поглядах; розвинути і застосувати аналітичне і стратегічне мислення, вміння вирішувати проблеми і робити раціональні висновки, розвинути комунікаційні навички; поєднати теоретичні знання з реаліями життя, перетворити абстрактні знання у цінності і вміння здобувача освіти [5, 7].

Існують певні переваги використання віртуальної інтерактивної дошки для підтримки організації науково-дослідної роботи здобувачів освіти. Так, Padlet – це універсальна онлайн-дошка (онлайн-стіна) з інтуїтивним інтерфейсом, яку нескладно опанувати та легко застосовувати в навчальному процесі. Вона може бути використана для проектної роботи, індивідуальних завдань чи як інструмент збору інформації від всіх учасників процесу в одному місці.

Віртуальна інтерактивна дошка це інструмент, за допомогою якого можна підсилити зацікавленість і активність здобувачів освіти, поліпшити ефективність науково-дослідної роботи, як під час навчання, так і поза ним, організувати спільну діяльність здобувачів освіти. Цей принципово новий засіб надає можливість поєднати текст, зображення, відео- й аудіоматеріал на одному майданчику, не потребує встановлення спеціального програмного забезпечення, лише необхідне підключення комп'ютера, ноутбука або планшета до мережі Інтернет[6].

Список використаних джерел:

1. Вінтюк Ю.В. Професійна компетентність майбутніх психологів: сутність і можливості формування. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2016. № 4. С. 36-47.
2. Мельничук І. Використання тренінгів у профорієнтаційній роботі. Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2006. № 7. С. 131–134.
3. Митник О.Я. Професійна підготовка практичного психолога як конкурентоспроможного фахівця: теорія і практика: навчально-методичний

посібник. За заг. ред. В.І. Бондаря, О.Я. Митника. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. С. 77-86.

4. Синишина В. Особливості використання навчальних тренінгів у професійній підготовці майбутніх психологів. Збірник наукових праць національної академії державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки. № 3(14) 2018. С. 500-510.

5. Скрипник З. Е. Психологія і педагогіка. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case study): Навчально-методичний посібник. Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2012. 145 с.

6. Хміль Н.А., Морквян Т.В., Отрошко І.В. Віртуальні інтерактивні дошки та їх використання в освітньому процесі: Методичні рекомендації. Харків: Комунальний заклад Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, 2015. 60 с.

7. Шевченко О. П. Педагогічні умови використання кейс-методу в процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах: автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.04. В.о. Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2011. 20 с.

ФОМІНА Ірина Миколаївна

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ЗЕРНОПЕРЕРОБНИХ ВИРОБНИЦТВ»

Розвиток інноваційних методів підготовки магістрів є необхідним для забезпечення конкурентоспроможності зернопереробних підприємств у сучасних умовах. Використання активних методів навчання, таких як проблемне навчання, проектне навчання та навчання за допомогою інтерактивних технологій, сприяє підвищенню зацікавленості магістрів у вивченні дисципліни «Управління якістю продукції зернопереробних виробництв». Впровадження електронних навчальних платформ та веб-ресурсів дозволяє забезпечити доступ до актуальної інформації про інноваційні методи управління якістю продукції зернопереробних виробництв. Це дозволяє студентам мати постійний доступ до навчальних ресурсів з будь-якого місця і в будь-який час. Електронні навчальні платформи можуть включати інтерактивні модулі, відеолекції, тестові завдання, форуми для обговорення матеріалу, що сприяє активному навчанню та взаємодії магістрів між собою та з викладачами.

Веб-ресурси з актуальною інформацією про новітні методи управління якістю продукції зернопереробних виробництв, наукові статті, публікації із сфери зернової переробки допомагають магістрам у поглибленні своїх знань та відслідковуванні останніх тенденцій у галузі.

Електронні навчальні платформи можуть використовуватися для дистанційного навчання та організації онлайн-курсів, що дає можливість магістрам займатися самостійною роботою за графіком, зручним для них.